

A természetközeli erdőgazdálkodás erdőművelési módszereinek kidolgozása a Soproni-hegység területén

(Előtanulmány)

Az utóbbi évtizedekben hazánkban is erősödő igény jelentkezik az erdők természetközeli kezelésére. Ez az igény kiemelt a védett területen elhelyezkedő erdők esetében, melyek közül a Soproni-hegység erdei mind természetvédelmi, mind erdőgazdálkodási és oktatási szempontból a vizsgálatok homlokterében állnak.

A Soproni Tájvédelmi Körzetet az Országos Természetvédelmi Hivatal 1/1977. határozatával hívta életre [Tanácsok Közlönye, 1977, 26(13):261–271]. A tájvédelmi körzet Sopron város, Harka és Ágfalva községes közigazgatási területén fekszik, területe 4904,8 ha, ebből 4392,8 ha erdő; természetvédelmi törzskönyvi száma: 140/TK/77. A tájvédelmi körzet rendeltetése többek között a területen található erdei növény-társulások védelme, fenntartása, az erdészeti szakoktatás és kutatás segítése, valamint az üdülési és turisztikai igények kielégítése.

A Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karának Erdőművelés Tanszéke a Környezetvédelmi Minisztérium 1999. évi közcélú „c” keretében meghirdetett II. Országos Környezettudományi és Természetvédelmi Kutatási Pályázatára e célok elérésére pályázatot nyújtott be, mely sikeresen szerepelt (nyilvántartási szám: 47).

A tájvédelmi körzet területén a természetközeli erdőgazdálkodás keretén belül a következő vizsgálatokat tervezük elvégezni:

1. A hazánkban egyedülálló szálalóvágás-felújítási kísérletet 1937-ben Roth Gyula professzor kezdte el, melyet az Erdőművelés Tanszék munkatársai az 1990-es évek elején újra felvételeztek az eredeti Roth-féle kísérlet alapelveinek megfelelően. A kísérlet célja többek között egy hosszú időtartamú természetes felújítás (szálalóvágás), mely hazai viszonyaink között csak a középhegységi bükk és jegenyefenyves-bükk állományokban alkalmazható. Az 1994/1995. év telén végrehajtott bontás következtében hatalmas mennyiségű újulat található a

területen, melynek további felszabadítása, illetve az egész erdőrészlet gondos, szinte minden faegyedre kiterjedő kezelése indokolt. A több évtizedes kísérlet eredményeképpen lehetőség nyílik azon paraméterek megállapítására, melyek teljesülése szükséges a szálalóvágás magyarországi alkalmazásához. Ezen tapasztalatok birtokában képesek leszünk (vagyunk) – a megfelelő szempontok teljesülése esetén – a szálalóvágás kiviteli terének elkészítésére.

2. A Soproni-hegység területén található kisebb települések (Brennbergbánya, Hermes) környékén lévő erdőrészek természetes felújítása mind ökológiai, természetvédelmi, mind tájésztétikai szempontból igen fontos feladat. Az itt található erdőállományoknak egy részét a lucfenyő pusztulása következtében kitermelték, más részük még álló középkorú, illetve idős, túlnyomó részben bükk állomány. Természetes felújításuk megtervezésekor kiemelt figyelmet kell fordítani a település környezetének „esztétikai védelmére”. A pályázat időtartama alatt a természetes felújításhoz szükséges támadóvonalakat, közeli nyomokat, valamint az első ütemben kivágandó törzseket kívánjuk kijelölni.

3. A tájvédelmi körzet területén az alapító okirat szerint 35 erdőrészlet (208,1 ha) fokozottan védett, ezek közül számos erdőrészlet évtizedek óta kísérleti terület, mások viszont a hegységi erdőtársulások karakterét meghatározó nyugat-dunántúli acidofil tölgyesek, acidofil gyertyános-tölgyesek. Mivel ezen erdőtársulások hazánkban csak a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén található, így szükséges az állományok fokozottan védetté nyilvánítása. Munkánk során ezeket az erdőrészleteket kívánjuk kiválasztani, illetve a természetközeli erdőgazdálkodás kihívásainak megfelelő természetes felújításuk kidolgozását óhajtjuk elkészíteni.

4. Az Erdőművelés Tanszék már évek óta vizsgálatokat folytat az úgynevezett minőségi csoportos gyérités té-

makörben. A hagyományos gyéritések során törekszünk a javafák és a véghasználatig fenntartandó fák egyenletes eloszlására, ezzel szemben a minőségi csoportos gyérités az egyes gyéritési egységeket (biogrúppok) önálló életként kezeli. Vizsgálataink célja annak eldöntése, hogy mely állománytípusok, fatermési osztályok alkalmasak erre az eljárásra.

5. Erdeink felújítását az utóbbi időben az agresszíven terjeszkedő (invazív) gyomok is akadályozzák, melyek ellen a hagyományos védekezés nem vezet eredményre, vagy olyan mértékű ráfordítást igényel, amit az erdészeti ágazat nem tud elviselni. A *Calamagrostis epigeios* ellen a szuperszelektív egyszikű irtókat, a *Rubus fruticosus* agg. esetében pedig azokat a levélen keresztül felszívódó hatóanyagokat kívánjuk tesztelni, melyek rendkívül alacsony környezetterheléssel járnak és nem perzisztensek. Emellett a kijuttatási technológiában is keressük azokat a módszereket, melyek egyrészt csökkentik a felhasználásra kerülő szermennyiséget, valamint lehetővé teszik az elsodródás- és csepegésmentes kezelést. E két erdészeti legveszélyes gyom korlátozásával a természetes felújítás lehetősége nagymértékben növelhető.

A természetközeli erdőgazdálkodás elveinek kidolgozása után azt várjuk, hogy a Soproni-hegység erdőállományainak mind nagyobb része válik a természetes állapothoz közelállóvá, természetszerűvé.

A különböző tájvédelmi körzetek, nemzeti parkok, valamint védett területek állapotáról, kezelésük irányelveiről az Erdőművelés Tanszék az utóbbi közel 30 évben mintegy 20 kutatási jelentést készített. A Tanszékünk a védett erdők kezelési módszereinek kidolgozásában folyamatos kutatómunkát végez, melyek gyakorlati alkalmazási lehetőségét a Soproni-hegység Tájvédelmi Körzet területén végzett feltáró munka után a hasonló ökológiai adottságú és erdőállományú területeknél is ajánljuk.